

THE ROLE OF THE STORY IN EDUCATION, FROM AN OLD TESTAMENT PERSPECTIVE

Mihai Handaric

Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: In this article, (The Relationship Between Tradition and History from a Biblical Perspective), the author tries to understand the relationship between the religious tradition and the historical events to which this tradition is witnessing. It is argued that the Judeo-Christian tradition gave birth to the text of the Scripture, which in turn can be interpreted as a tradition, giving birth to Christianity. The canon is considered the normative body of tradition which help us to articulate the Christian belief. On the other hand, the tradition behind the Scripture, namely: on the one hand, the tradition of the Jews, and on the other hand, and the tradition of the Christians, had the power to modify the structure of the canon, the number of books from the Scripture, the order of the books, etc. About the relationship between the story from the biblical text and the reality which it describes, the author explained that there is a close relationship between the Scripture and the moral behavior of the believing community. There were presented two different perspectives when approaching the biblical text: the one which concentrates upon the biblical text, and the other which concentrates on the events to which witnesses the text. In order to solve the problem of concentrating upon the text or upon the events, there are proposed some models for interpreting the biblical text. One of them is to see the reader as a spectator of a literary drama or film. The biblical narrative can be seen as a vehicle used for telling a historical story.

Keywords: Relationship, tradition, history, canon, life, text, events

1. Rolul tradiției în scrierea și interpretarea textului sacru

Tradiția are un rol important în interpretarea vieții pe care o experimentează comunitatea umană care îmbrățișează acea tradiție. De aceea, în studiul nostru, dorim să arătăm că tradiția reprezintă contextul corespunzător cercetării realității trecute – a istoriei comunității care o adoptă.¹ În concepția lui Aristotel, *mișcarea* – activitatea rațională a omului, în general, are în vedere ajungerea la un anumit scop - *telos*.² Tradiția în forma ei fixată, are în spate un obiectiv.

În lucrarea de față, suntem interesați de investigarea evenimentelor care au avut un rol în formarea religiei iudeo-creștine, și care au rămas imprimare în memoria colectivă a comunității de credință. Pentru a înțelege aceste evenimente, trebuie să ținem seama de un context – de *o tradiție* care să ne ajute să atingem obiectivul propus.

Acest demers, propus inițial de Aristotel, a fost fructificat mai târziu de Tomas Aquinas, în perioada Evului Mediu. Aquinas a aplicat principiul aristotelian pentru a interpreta evenimentele la care face referire Scriptura. Tradiția iudeo-creștină a dat naștere la Scriptură, iar Scriptura la rândul ei poate fi privită ca o tradiție, care contribuie la înțelegerea evenimentelor ce au dat naștere Creștinismului. Înseamnă că Scriptura ca tradiție autentică creștină, înregistrată în text, ne conduce spre un scop – dezvăluit de ea.

1 Ioan Pânzaru numește contextul interpretării - „interpretatumul” (vezi Pânzaru, *Practici ale interpretării de text*, Iași: Polirom, 1999, p.20).

2 Articolul lui Simon Oliver, "Motion According to Aquinas and Newton," din *Modern Theology* (Oxford: Blackwell Publishers Ltd, 2001).

Telosul (scopul) este rațiunea pentru orice activitate inteligentă. Activitatea fără scop este considerată de Aristotel ca fiind haotică. Aquinas îl urmează pe Aristotel și insistă că, orice mișcare vine de undeva și merge undeva.³

După cum afirma și Alasdair MacIntyre,⁴ înțelegerea realității este posibilă în cadrul unei tradiții. De aceea educația realizată în perioada modernă – care ne recomanda să ne bazăm, în exclusivitatea pe elementul rațional, făcând abstracție de tradiție - „metoda enciclopedică”, s-a dovedit a nu fi deplin convingătoare. Un exemplu în acest sens este insuficiența motivării doar cu argumente raționale, în ceea ce privește comportamentul moral al omului. Din acest punct de vedere, forța tradiției este superioară argumentelor raționale, care ignoră tradiția.

Rolul pe care l-a avut tradiția creștină asupra practicării credinței în cadrul comunității, este demonstrat și de decizia Bisericii în legătură cu formarea a canonului creștin.⁵ Biserica a decis ca o anumită listă de cărți – considerate de ea sacre, să facă parte din canon, și nu altele. După cum observăm, tradiția a decis și în legătură cu procesul de formare a canonului.

Un exemplu din Scriptura creștină, este Conciliul de la Ierusalim, prezentat în Faptele Apostolilor 15:1-35, unde Biserica, hotărăște ca în tradiția ei, să abordeze în mod diferit în probleme de morală creștină, față de ceea ce susținea tradiția Vechiului Testament. Biserica primară și-a permis să modifice tradiția Vechiului Testament.⁶

Am văzut că tradiția bisericii a avut un rol important în orientarea comunității de credință. Interpretul biblic nu poate ignora tradiția bisericii în legătură cu stabilirea semnificației textului biblic. Aceasta va afecta perspectiva interpretului. MacIntyre spunea că tradiția de care aparține interpretul și audiența, căreia el se adresează, trebuie luată în considerare, alături de contextul în care procesul cunoașterii se desfășoară într-un mod corespunzător.

Trebuie să recunoaștem că există mai multe tradiții chiar și în creștinism, care uneori se află în conflict între ele. În acest scop avem responsabilitatea de a evalua aceste tradiții. Valoarea unei tradiții poate fi apreciată în funcție de capacitatea ei de raportare la alte tradiții, precum și de flexibilitatea ei, când este vorba de nevoia de încorporare a elementelor de noutate, din exterior. Despre acest subiect vorbește Murphy, care folosește expresia "its inclusiveness," când discută despre caracteristicile unei tradiții viabile.⁷ Ea spunea că sunt îndreptățite criticile aduse diferitelor tradiții creștine, pentru faptul că nu au fost în stare să încorporeze tradițiile științei moderne. Un exemplu pozitiv de încorporare a altor tradiții este

3 "The telos is the reason for the motion...aimless activity would be regarded by Aristotle as chaotic...Aquinas follows Aristotle and insists that, 'all motion is from something to something'" (Oliver, *op.cit.*, A, 2001, p. 167).

4 Vezi Alasdair MacIntyre, *Three Rival Versions of a Moral Enquiry: Encyclopedia, Genealogy, and Tradition*. (Notre Dame Ind.: University of Notre Dame Press, 1990), p. 2-3,17, etc.,). Vezi și Mihai Handaric, *Tratat de istoria interpretării Teologiei Vechiului Testament*, Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2007, p. 277-280, referitor la trei versiuni rivale ale investigării, unde MacIntyre susține că metoda de investigare în contextul unei tradiții particulare, cum ar fi cea tomistă, de care el aparține, este cea corectă.

5 Pentru o analiză a canonului vezi A. Hill și J. Walton. *A Survey of the Old Testament*, Grand Rapids: Zondervan, 1991, p. 18-25. Vezi și discuția referitoare la acceptarea cărții Isaia ca operă literară unitară, în ciuda opiniilor divergente referitoare la datarea diferitelor secțiuni din carte. Vezi și Tremper Longman III, Raymond B. Dillard, *An Introduction To The Old Testament*, Second Edition, Grand Rapids, Zondervan, 2006, p. 308-9.

6 Acest lucru a fost posibil pentru că fondatorul creștinismului, Isus Cristos, a decis așa prin expresii ca: "Dar Eu vă spun" (Matei 5-6), și datorită deciziei lui Cristos, dinainte și de după înviere, de a delega autoritate bisericii, de a lega și dezlega în aceste domenii (Matei 16:18-19; 18:18, Ioan 20:23).

7 Nancey Murphy și George F. R. Ellis, *On the Moral Nature of the Univers: Theology, Cosmology, and Ethics*, (Mineapolis: Augsburg Fortress, 1996, p. 250.

tradiția catolică tomistă. Toma d'Aquino a reușit performanța încorporării "of the Aristotelian tradition into Augustinian Christianity" („tradiției aristotelice în creștinismul augustinian”)⁸

Însă trebuie să fim atenți și la pericolul de a merge în cealaltă extremă, și anume: de a dilua o anumită tradiție, prin încorporarea altor tradiții sau a altor elemente noi. În acest caz există posibilitatea ca tradiția respectivă să se dizolve, să slăbească, deoarece cu cât o tradiție este mai omogenă cu atât este mai robustă.⁹

2. Scriptura ca tradiție normativă în interpretare

În ceea ce privește importanța canonului în interpretarea biblică, vom considera canonul ca fiind cel mai potrivit context pentru interpretare. Vom urmări și relația dintre canonul Vechiului Testament și alte contexte, cum ar fi relația Vechiului Testament cu Noul Testament și cu diferite comunități de credință în cadrul cărora se interpretează textul.

Brevard Childs consideră canonul ca cel mai potrivit context pentru interpretarea corespunzătoare a mesajului creștin. Formarea canonului nu a avut la bază "an objectively demonstrable claim but a statement of Christian belief... (care) is the rule that delineates the area in which the church hears the word of God. The fundamental theological issue at stake is not the extent of the canon, which has remained, in some flux within Christianity, but the claim for a normative body of tradition contained in a set of books".¹⁰

Cărțile care compun în prezent canonul, trebuie interpretate ținând seama de rolul pe care ele l-au avut în comunitatea de credincioși, care le-au și păstrat. Scriptura bisericii nu este o arhivă a trecutului ci o continuă sursă de inspirație și viață pentru aceasta. Dacă pierdem perspectiva prezentului și a viitorului, suntem în pericol să limităm mesajului biblic la trecut. Canonul ne ajută să privim Scriptura ca un vehicul al realității spirituale, care este înrădăcinată într-un trecut istoric al unui popor din antichitate, dar care continuă să confrunte Biserica din prezent. Mesajul biblic conținut în canon, care este aplicat la membrii comunității, recunoaște caracterul normativ al tradiției biblice.

Referitor la procesul de canonizare, Childs susținea că nu Biserica a făcut ca o carte să fie canonică, ci mai degrabă ea a recunoscut autoritatea acestor scrieri în comunitățile locale. Procesul de canonizare este interpretat ca "regulă a credinței," comunității în favoarea revelației divine.¹¹

În ceea ce privește relația dintre contextul canonului și alte contexte, Childs încearcă să arate rolul pe care metoda criticii istorice din perioada Iluministă l-a avut în interpretarea Scripturii. El observa că prin unirea celor două Testamente în Scriptura creștină, se formează o nouă tradiție (un nou context), care este diferită de cele două contextele istorice ale celor două Testamente luate separat. Childs demonstrează acest lucru aducând anumite argumente. De exemplu, Biserica nu a mai respectat întru-totul ordinea cărților Vechiului Testament din Biblia evreiască după modelul: "*Torah, Profeții și Scrierile*." Apoi, plasarea celor patru Evanghelii la începutul Noului Testament, și separarea celor două volume scrise de Luca (Evanghelia lui și Faptele Apostolilor), demonstrează că organizarea cărților în canon are anumite implicații teologice, în noua tradiție creștină. Același lucru este valabil și în cazul așezării epistolelor lui Pavel înaintea epistolelor lui Petru și a lui Ioan. În Scriptura creștină, chiar dacă cele două Testamente își păstrează identitatea, totuși ele nu pot fi separate, cum

8 Murphy; *op.cit.*, 1996, p. 242.

9 Ideea de mai sus am preluat-o dintr-o discuție particulară cu Parushev la Institutul Internațional Baptist Theological Seminary, Praga, în Februarie, 2002.

10 Brevard S Childs, *Biblical Theology in Crisis*, (Philadelphia: Fortress Press, 1970), p. 99.

11 Childs; 1970, p. 101

este cazul tradiției iudaice, care se limitează la Vechiul Testament. Același lucru este valabil și în cazul izolării Noului Testament de Vechiul Testament. Istoria a demonstrat că s-a ajuns la erezii. Este cazul Gnosticismului și a Marcionismului¹² care împrumută elemente din cultura greacă – numită păgână, pentru a explica mesajului Noului Testament. Biserica Creștină a luat atitudine fermă în aceste situații.

Noul context care s-a format prin unirea celor două Testamente este, în concepția lui Childs, de natură dialectică. Interpretul are responsabilitatea de a descoperi care este relația dintre un anumit pasaj biblic dintr-un testament sau altul, și noul context care îl însoțește (NT și VT).¹³

Scopul interpretării textului biblic în noua formă canonică, nu este de a armoniza diferite perspective despre Divinitate nici de a extrage un anumit set de reguli de credință, ci de a mărturisi despre planul de răscumpărare a omului.¹⁴ Interpretând cele două Testamente dintr-o perspectivă dialectică vom obține un nou sens al textului canonic. Interpretarea dialectivă "prevents the interpreter from the error of thinking that the movement between the Testaments proceeds in one direction only, namely, from the Old to the New".¹⁵

Childs susține că doar dacă vom avea în vedere întreg contextul canonului Scripturii, vom reuși să interpretăm corespunzător mesajul creștin. Această înțelegere a relației dintre cele două Testamente ne ajută să evităm eroarea de a scrie teologie biblică folosind textele Scripturii doar ca argumente raționale în vederea formulării unei doctrine, după metoda de tip *dicta probatia*.

El spune că interpretarea dialectică a relației dintre Testamente nu se potrivește cu metoda tematică de interpretare, deoarece în acest caz se neglijează "the bearers of tradition as well as...the historical contexts in which the material functioned...without feeling the need to relate the witness to a theological reality".¹⁶

Childs nu este preocupat doar de relația dintre cele două Testamente ci și de relația dintre canonul creștin și sursele extrabiblice. El susținea că "an essential part of the exegetical activity is to wrestle with the biblical witness in constant relation to the world outside of the community of faith" (Childs; 1970, p. 119). Interpretul are responsabilitatea să urmărească în mod continuu legătura dintre textul canonic și mediul sau tradițiile care se află în exterior. El pleca "from the context of the canon, to struggle with the witness of his faith in conjunction with other voices from other context...it is important to remember that the Biblical interpreter is himself a human being, with his own individual context, shaped by his own emotions, personality, and culture".¹⁷

Dacă comparăm modul în care este interpretat Vechiul Testament în comunitatea creștină și cea iudaică, vom observa că cele două comunități au continuat cu tradiții religioase diferite. În ceea ce privește relația dintre Vechiul și Noul Testament, interpretul trebuie să conștientizeze că "the Old Testament does not 'naturally' unfolds into the New Testament. It does not lean toward the New Testament, but Christian interpretation within its context is fully dependent on the radical new element in Jesus Christ".¹⁸

12 I.P. Culianu, *Gnozele dualiste ale Occidentului*, Iași: Polirom, 2002, p. 72-86, 175-191.

13 Childs; 1970, p. 109-111.

14 Childs; 1970, p. 112

15 Childs; 1970, p. 113

16 Childs; 1970, p. 93

17 Childs; 1970, p. 120. Vezi și discuția despre importanța contextului specific în interpretare, din Handaric Mihai, *Tratat de istoria interpretării teologiei Vechiului Testament*, Arad: Editura Universității Aurel Vlaicu, capitolul 7.

18 Childs; 1970, p. 120 ???

3. Relația dintre Scriptură și viața la care ea se referă

Este important să analizăm în continuare relația dintre povestea conținută în textul biblic și realitatea la care ea face referire. James Barr sesiza că relația dintre Scriptură și viață este demonstrată în mod deosebit de comportament moral adoptat de membrii comunității care îmbrățișează canonul. El recunoaște că nu există o cale simplă și directă care să explice legătura dintre convingerile noastre morale și mesajul Scripturii. Din punctul lui de vedere, convingerile morale ale umanității constituie un factor puternic de influențare a comportamentului, chiar dacă ele nu reprezintă singurul factor.¹⁹ Vorbind despre genul literar folosit de Scriptura care are impact în domeniul moralității comunității de credință, Barr afirma că se apropie mai mult de genul numit povestire sau istorisire.²⁰

Barr observă că există, această relație strânsă între povestea biblică și moralitate. Cu toate acestea, el recunoaște că nu a analizat această problemă în detaliu. Însă, pentru a înțelege relația dintre istoria biblică și comportament sau viață în general, am apelat la interpretarea lui Goldingay, care susține că povestea biblică are menirea de a crea lumea cititorului. Din punctul lui de vedere, noi, ca ființe umane trăim între straturile unei povestiri, straturi care se întrepătrund. „The story creates world so that we live as human beings in, and only in, layers upon layers of interwoven story”.²¹ Goldingay afirma că noi putem trăi doar în cadrul unei tradiții – a unei povestiri. Vorbind despre raportarea omului la divinitate, Goldingay spunea că deoarece Dumnezeu este necunoscut din multe puncte de vedere, „we can only live in story”.²² Datorită complexității înțelegerii lui Dumnezeu, omul se poate raporta mai ușor la divinitate prin intermediul povestirii.

Dacă vorbim despre relația dintre tradiție și membrii ei, este util să observăm modul în care povestea pe care o conține tradiția îi influențează pe membrii comunității. În sensul acesta putem analiza câteva observații pe care le face Goldingay.

a. Ca orice altă povestire, și narațiunea Scripturii conține o intrigă care urmează o anumită structură logică de tipul: început, cuprins și încheiere. Și în cazul textului biblic, cititorul este pus în fața unei probleme care trebuie rezolvată (intrigă), și pe care o putem descrie cu ajutorul actului povestirii. Intriga este miza care ne motivează la acțiune. Tradiția are o miză care îndeamnă comunitatea la acțiune.

b. Vom reține, de asemenea că tradiția ca orice povestire înregistrează anumite evenimente pe care le putem încadra într-un context istoric, geografic, social și cultural. Pentru înțelegerea tradiției trebuie să luăm în considerare acele evenimente în contextul lor.

c. Povestirea este menită pentru a-i invita pe cititori să se identifice cu ea; “to identify their life and circumstances with those that they presuppose” (Goldingay; 1995, p. 76). Comunitatea de credință este chemată să se identifice cu tradiția pe care au îmbrățișat-o.

d. O consecință a imitării tradiției, este imitarea unor persoane individuale, la care ea face referire, ca în textul din Luca 7, unde autorul prezintă o pleiadă de actori: Isus, sutașul, robul, prietenii sutașului, etc..²³

19 Vezi James Barr; *The Concept of Biblical Theology: An Old Testament Perspective*, SCM Press, London, 1999, p. 491-492

20 Barr, 1999, p. 346

21 John Goldingay, *Models for Interpretation of Scripture*, (Grand Rapids: Eerdmans, Carlisle: The Paternoster Press, 1995, p. 31

22 Goldingay; 1995, p. 31

23 Goldingay; 1995, p. 76.

Când privim tradiția ca o poveste – o istorie, observăm o relație directă între textul biblic (tradiția) și viața comunității care a îmbrățișat acea tradiție. Acest aspect dorim să îl analizăm mai în detaliu în secțiunea ce urmează.

4. Relația dintre text și evenimentele istorice

Este important să continuăm discuția noastră referitoare la relația dintre textul biblic și evenimentele la care acesta face referire. Acest aspect ne ajută să înțelegem modul în care evenimentele reale au ajuns să fie transpuse în textul biblic. Sailhamer discută în capitolul 3 al cărții sale, intitulat "Text sau eveniment," despre bazele pe care se sprijină interpretarea Vechiului Testament. El observă că interpreții sunt împărțiți când este vorba să stabilească obiectul interpretării biblice. El se întreabă dacă în interpretare ar trebui să ne concentrăm atenția asupra textului propriu-zis sau dacă nu cumva textul reprezintă o mărturie primară în favoarea manifestării Divinității, realizată inițial prin intermediul faptelor Sale în istorie. Un reprezentant al concepției că Scriptura este o mărturie în favoarea revelației Divinității prin intermediul acțiunilor Sale, este teologul american G. Ernest Wright. El dezvoltă această temă în cartea sa intitulată *God Who Acts*.²⁴ În concepția lui Wright teologia biblică presupune povestirea, cu caracter confesional, a faptelor lui Dumnezeu cu caracter răscumpărător, care au avut loc în istorie; istoria fiind principalul mijloc al revelației. Pentru Wright, Biblia nu este în primul rând Cuvântul lui Dumnezeu ci înregistrarea acțiunilor Sale, împreună cu răspunsul omului la aceste acțiuni.²⁵

Inspirat de Hans Frei, Sailhamer susține că interpreții pot fi grupați în trei categorii, vis-a-vis de interpretării Bibliei ca text. Ar fi vorba despre: a) *Interpreți precritici* care s-au bazat pe textul Scripturii, ca fiind capabil să dea sens narațiunii biblice. b) *Interpreți empirici* care se concentrează asupra evenimentelor istorice, și c) *Interpreți ideatici*, care urmăresc ideile pe care le conține textul biblic.²⁶

Sailhamer observă că interpretarea de tip precritic a Scripturii era practică de vechii protestanți. Aceștia au interpretat narațiunea biblică ca o lume coerentă (unitară), ce conține propria ei realitate, și în care interpreții Scripturii căutau să își descopere propria lor viață. El susține că în prezent, se folosește metoda precritică în interpretare. În opinia lui modelul precritic este de fapt același cu modelul de interpretare al neoprotestanților din perioada contemporană. Din această perspectivă textul biblic este privit ca fiind o înregistrare a evenimentelor reale ce aparțin de istoria timpurie a lumii și a umanității. Această istorie cuprinde atât Scriptura, cât și Biserica și lumea. Punctul culminant al mesajului biblic este a doua venire a lui Cristos. Din punctul lui de vedere textul biblic este punctul central al revelației divine (Sailhamer; 1995, p. 37).

Astfel că Sailhamer propune o metodă centrată pe text, contestând concepția celor care tratează textul Scripturii ca un mijloc de descoperire a adevărului, iar pentru ei obiectul revelației lui Dumnezeu fiind evenimentele din istoria lui Israel sau ideile religioase care se află în spatele textului. În opinia lui această ultimă abordare pune sub semnul întrebării interpretarea textului ca revelație divină (Sailhamer; 1995, p. 37). Dacă considerăm textul ca obiect al revelației, nu mai este nevoie să fim cu un ochi la evenimentele la care se face

24 John H. Sailhamer, *Introduction to Old Testament Theology: A Canonical Approach*, (Grand Rapids: Zondervan, 1995, p. 36.

25 Sailhamer citează din cartea lui G.E. Wright, *God Who Acts*, op.cit., p. 13, 107. (Sailhamer; 1995, p. 36).

26 Sailhamer; 1995, p. 36.

referire, și cu celălalt ochi la textul care descrie evenimentele. Obiectul studiului teologiei biblice este textul, chiar dacă în mod automat el se raportează la realitate, la viață.

Deasemnea, Sailhamer spune că este incorect să interpretăm textul Scripturii ca o simplă fereastră spre evenimentele la care face acesta referire.²⁷ Sailhamer explică poziția pe care o are cititorul în relație cu textul biblic arătând pericolul de a te concentra asupra evenimentelor din text și nu pe textul propriu-zis. El afirmă că în Vechiul Testament cititorul este pus adeseori în postura de spectator care privește acțiunile lui Dumnezeu săvârșite în istorie. Aceasta înseamnă că însuși actul citirii îl plasează pe cititor în poziția de a observa interacțiunea dintre Dumnezeu și lume, cu precădere dintre Dumnezeu și poporul Israel. Citind Vechiul Testament cititorul ajunge să priceapă acțiunile lui Dumnezeu prin intermediul narațiunii biblice. De aceea cititorul este tentat să considere textul ca pe o fereastră către evenimentele sacre prin care Dumnezeu se revelează pe Sine omenirii (Sailhamer; 1995, p. 38). Sailhamer afirmă că cititorul poate trece cu vederea faptul că el se uită de fapt la cuvinte scrise pe pagină și nu este prezent pe scena evenimentelor reale. În felul acesta cititorul experimentează textul ca "a living event...the experience of a text as an event is an essential correlative of the text".²⁸

Din această perspectivă, cititorul poate lectura Vechiul Testament ca un mijloc de cunoaștere a acțiunilor sacre a lui Dumnezeu, dar adevărata arenă a revelației divine fiind chiar evenimentele la care face referire textul. Biblia caută să relateze evenimentele atât de fidel încât, pentru cititor, seria de evenimente prezentate devine obiectul de cercetării teologice, și nu înregistrarea acestor evenimente – textul. Nu este recomandat ca interpretul să se concentreze asupra istoriei sfinte care se află în spatele textului (*heilsgeschichte* „istoria salvării”), în loc de a se concentra asupra istoriei sfinte chiar din textul Scripturii.²⁹

El propune următorul model de interpretare, și anume: care îl plasează pe cititor în poziția de spectator al desfășurării acțiunilor divine. Pentru lămurire, Sailhamer oferă o altă imagine. Cititorul poate fi mai bine comparat cu o audiență care asistă la o piesă de teatru. În sensul acesta relația cititorului cu piesa sau cu un film este diferită. Piesa de teatru este jucată în mod special pentru audiență și nu se concentrează asupra lumii actorilor din piesă sau din film. În același fel, textul narațiunii se adresează cititorilor săi prin intermediul evenimentelor pe care le prezintă. Prezentarea evenimentelor din narațiune nu urmărește să atragă atenția cititorului în afara textului ci asupra narațiunii care prezintă lumea textului (Sailhamer; 1995, p. 39-40).

Ilustrația propusă de Sailhamer pentru a înțelege corect textul biblic este sugestivă, însă trebuie să observăm că el este tentat să identifice textul cu realitatea. Pe de altă parte și reprezentanții criticii istorice au avut dificultăți în a identifica realitatea din text. Sailhamer pare să încline spre interpreții postliberali care susțin că realitatea este în text. Identificarea textului cu realitatea crează confuzie chiar și atunci când folosim modelul vizionării unei piese de teatru. Considerăm că este indicat să facem distincție clară între text și realitatea la care se referă textul.

Propunerea lui Sailhamer de a considera doar textul ca bază pentru interpretare, pune în umbră semnificația evenimentelor la care face referire textul. Această abordare dă naștere la confuzie. Observăm tendința interpreților de a lucra cu textul după principiul „ori-ori,”

27 Sailhamer îl menționează pe Wolfgang Iser, *The Acts of Reading*, (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1978), 128-129. Referitor la relația dintre trăire și citire a unui text consultă și *Der implizite Leser: Kommunikationsformen des Romans von Bunyan bis Becket*, din *Uni-Taschenbuecher*, 163, (Munche: Wilhelm Fink Verlag, 1994); Sailhamer; 1995, p. 39).

28 Sailhamer; 1995, p. 39.

29 Sailhamer; 1995, p. 39.

fiind reticienți în a accepta să lucreze cu cele două dimensiuni în interpretare: textul și evenimentele.

Aceeași tendință am observat-o și la reprezentanții criticii istorice, din perioada raționalistă care au făcut o selecție de tip mit-realitate cu privire la textul Scripturii. Dacă vom considera că textul este înregistrarea realității, nu vedem de ce această realitate la care se face referire ar trebui să fie exclusă de la investigarea teologică, atâta vreme cât sensul acelor evenimente nu contrazice sensul pe care textul îl dă evenimentelor. Așa cum afirmam, mentalitatea de tip „ori-ori” este caracteristică modernismului care lucrează după principiul terțiului exclus. Postmodernismul oferă din nou oportunitatea de a lucra după principiul „și-și,” care ne dă libertatea de a implica atât textul cât și evenimentele la care face referire textul.³⁰

Din punct de vedere lingvistic Scriptura creștină este text. Astfel că textul are anumite caracteristici care o îl deosebește de nontext. Într-un text avem: cuvinte, fraze, paragrafe, etc. În scrierea textului ne folosim de limbaj. Scriptura conține relatări, structurate într-o secvență logică. Cărțile Scripturii sunt operele unor autori. Pentru a descoperii mesajul Scripturii este nevoie să apelăm la o anumită metodă exegetică, care ne vor ajuta să înțelegem semnificația textului. Interpretul are responsabilitate să descopere modul în care autorii Scripturii au construit textul. În același timp interpretul va căuta să descopere istoricitatea faptelor și evenimentelor prezentate, care au importanță pentru comunitatea de credință. Sailhamer susține că de-a lungul timpului interpreții nu au apreciat întotdeauna în mod corespunzător natura textului biblic. Ei nu au fost conștienți de problemele legate de teoria textului.

Mai înainte de toate, se impune să înțelegem ce este un text narativ. Se întâmplă să trecem cu vederea faptul că citim cuvinte în text, cum se întâmplă și în cazul vizionării unui film, când rareori ne gândim că ne uităm la o lumină proiectată pe ecran. El spune că rolul unei narațiuni "is to be a vehicle for telling a historical story" („este acela de a fi un vehicol pentru relatarea unei povestiri istorice”).³¹

Sailhamer spune că și în cazul în care textul atrage atenția asupra lui, ca în Deuteronom 31:24, "it serves to conceal the fact that we are reading the very text that Moses has just finished writing...Thus in the Pentateuch itself, we are allowed to read about the completion of the Pentateuch...it is not uncommon to find one or more of them (caracteristici ale textului) overlooked in the process of reading and interpreting biblical narrative".³² Trebuie să apreciem insistența lui Sailhamer de a privi, în primul rând Scriptura ca pe un text narativ ale cărui reguli trebuie să le cunoaștem, pentru ca să îl interpretăm în mod corespunzător.

5. Concluzie

Din studiul nostru am înțeles că tradiția are un rol important în interpretarea vieții pe care o experimentează comunitatea umană. Am observat că tradiția reprezintă contextul corespunzător pe care se bazează cercetarea trecutului – a istoriei comunității care o adoptă. Bazându-ne pe concepția lui Aristotel, preluată de Tomas Aquinas, tradiția ascunde în spatele ei o activitate rațională care urmărește atingerea unui scop - *telos*.

30 Vezi Handaric, *Tratat de istoria interpretării teologiei Vechiului Testament*, op.cit., p. 389-90, mai exact nota 674 din acest volum referitoare la observațiile lui Alexandru Negoită.

31 Sailhamer; 1995, p. 43.

32 Sailhamer; 1995, p. 43-44.

Studiind evenimentele care au avut un rol în formarea religiei iudeo-creștine, și care au rămas imprimare în memoria colectivă a comunității de credință, am observat că în spatele lor se află o *o tradiție* care să ne ajute să înțelegem semnificația lor.

Am observat că tradiția iudeo-creștină a dat naștere la Scriptură. Dar Scriptura la rândul ei poate fi considerată o tradiție. Ea descrie și explică semnificația evenimentelor ce au dat naștere Creștinismului.

Așa cum am văzut, putem considera canonul ca cel mai potrivit context pentru interpretarea corespunzătoare a mesajului creștin. În opinia lui Childs, canonul reprezintă acel corp normativ de tradiție prezent în cărțile Scripturii. Scriptura creștină nu trebuie interpretată ca o arhivă a trecutului ci ca o continuă sursă de inspirație și viață pentru comunitatea de credință. Altfel suntem în pericol să limităm mesajului biblic doar la trecut. Scriptura poate fi privită ca un vehicul al realității spirituale, înrădăcinată în trecut istoric al unui popor, dar care continuă să influențeze Biserica din prezent.

Influența tradiției asupra Scripturii poate fi observată și comparând rolul celor două tradiții care au modelat Vechiului Testament: tradiția iudaică și tradiția creștină. Tradiția creștină modifică structura cărților în canon și ordinea lor. Tradiția a abordat relația dintre Cele Două Testamente ale Scripturii într-o manieră dialectică. Elementul care a produs reinterpretări radicale ale Vechiului Testament a fost persoana lui Iisus Hristos.

Am observat apoi o relație strânsă între textul biblic și realitatea la care el se referă. L-am amintit pe James Barr care arăta că relația dintre Scriptură și viață este demonstrată în mod deosebit de comportament moral care este influențat de tradiție. Vorbind despre genul literar folosit de Scriptură, Barr afirma că acesta se apropie mai mult de genul numit povestire sau istorisire. Convingerile morale ale omului, preluate din tradiție constituie un factor puternic de influențare a comportamentului.

Discutând despre relația dintre textul biblic și evenimentele la care acesta face referire, am observat că interpreții sunt împărțiți când este vorba să stabilească obiectul interpretării biblice. Unii susțin că ar trebui să ne concentrăm atenția asupra textului propriu-zis, pe când alții spun că ar trebui să ne concentrăm atenția asupra evenimentelor la care face referire Scriptura. Cei din urmă susțin că textul reprezintă o mărturie primară în favoarea manifestării Divinității, dar care s-a realizat inițial prin intermediul faptelor Sale în istorie.

Sailhamer propunea să ne concentrăm pe text. El propune ca model de interpretare, cel reprezentat de un spectator care asistă la jucarea unei piese de teatru. Piesa de teatru este jucată în mod special pentru audiență și nu se concentrează asupra lumii actorilor din piesă. În același fel, textul biblic se adresează cititorilor săi prin intermediul evenimentelor pe care le prezintă. În ultimă instanță prezentarea evenimentelor din narațiune atrage atenția cititorului asupra narațiunii, care la rândul ei prezintă lumea textului.

BIBLIOGRAPHY:

Barr, James, *The Concept of Biblical Theology: An Old Testament Perspective*, SCM Press, London, 1999.

Childs, Brevard S, *Biblical Theology in Crisis*, Philadelphia: Fortress Press, 1970.

Culianu, I.P., *Gnozele dualiste ale Occidentului*, Iași: Polirom, 2002, p. 72-86, 175-191.

Goldingay, John, *Models for Interpretation of Scripture*, Grand Rapids: Eerdmans, Carlisle: The Paternoster Press, 1995.

Handaric, Mihai, *Tratat de istoria interpretării Teologiei Vechiului Testament*, Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2007.

Hill, A. și J. Walton. *A Survey of the Old Testament*, Grand Rapids: Zondervan, 1991.

Tremper Longman III , Raymond B. Dillard, *An Introduction To The Old Testament*, Second Edition, Grand Rapids, Zondervan, 2006.

Murphy, Nancy și George F. R. Ellis, *On the Moral Nature of the Universe: Theology, Cosmology, and Ethics*, (Minneapolis: Augsburg Fortress, 1996).

Pânzaru, Ioan, *Practici ale interpretării de text*, Iași: Polirom, 1999.

Sailhamer, John H., *Introduction to Old Testament Theology: A Canonical Approach*, (Grand Rapids: Zondervan, 1995)